MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tal-11 ta' Novembru, 2003

Citazzjoni Numru. 150/1995/1

Grace Camilleri .

vs

Franc u Rita konjugi Muscat; u b'degriet tal-4 ta' Dicembru, 1997 gie kjamat fil-kawza Joseph Muscat .

Il-Qorti ,

Rat ic-citazzjoni li permezz taghha l-attrici, wara li ppremettiet :

Illi l-attrici hija proprjetarja tal-fond 24, Triq Cimcem, Nadur, kontigwu mal-fond nru: 25 fl-istess Triq, proprjeta' tal-konvenuti ;

Illi l-attrici waqqghet u qeghda tirrikostruwixxi l-fond taghha u fil-kors ta' din ir-rikostruzzjoni hija bniet selha fil-qoxra tan-nahha tal-fond tal-konvenuti tal-hajt dobblu divizorju bejn iz-zewg fondi u cioe' sitt filati gholi u wisgha'

zewg kantuni u dan biex tkun tista’ ssaqqaf wahda mill-kmamar ;

Illi fil-wiehed u ghoxrin (21) ta’ Awissu 1995 cioe’ dak inhar stess li fih l-attrici bniet l-imsemmija selha fil-hajt, l-konvenuti bi vjolenza, klandestinita u kontra r-rieda tal-attrici hattew dik il-parti li kienet bniet l-attrici biex taghlaq is-selha fil-hajt divizorju u hadu l-gebel ;

Illi dan l-agir tal-konvenuti jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin ghad-dannu ta’ l-attrici .

Talbet lill-konvenuti jghidu ghaliex m’ghandhiex din il-Qorti :

1. Previa d-dikjarazzjoni li l-agir tal-konvenuti jikkostitwixxi spoll privileggat ;

2. Tikkundanna lill-istess konvenuti, jew min minnhom sabiex fi zmien qasir u perentorju jirre-integraw lill-attrici fil-pussess pien tad-drittijiet taghha billi jergghu jibnu mill-gdid dik il-parti tal-hajt divizorju li jaqsam il-fond ta’ l-attrici minn taghha b’mod li jerga’ jaghmel kollox kif kien u dana taht id-direzzjoni ta’ perit nominandi.

3. Ghaliex fin-nuqqas ma ghandhiex l-attrici tigi awtorizzata li taghmel ix-xoghlijiet necessarji hi a spejjez tal-istess konvenuti taht id-direzzjoni ta’ l-istess perit nominandi .

Bl-ispejjez inkluza l-VAT u bl-ingunzjoni tal-konvenuti ghas-subizzjoni .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta’ l-attrici debitament ikkonfermata bil-gurament taghha .

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenuti li eccepew :

1. Illi ma huwiex minnu dak li hemm allegat fic-citazzjoni illi huma hattew parti minn hajt divizorju li kienet bniet l-attrici biex taghlaq selha fil-hajt divizorju u

inqas ma huwa minnu illi huwa hadu l-gebel u dana kif jigi pruvat dettaljatament waqt is-smiegh tal-istess kawza ;

2. Illi fi kwalunkwe kaz ma jezistux l-elementi rikjesti mil-ligi ghall-ezercizzju tal-istess azzjoni, fosthom il-pussess u l-allegat spoll ;

3. Salvi eccezzjonijiet ohra fid-dritt u fil-fatt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuti kkonfermata bil-gurament ta' Rita Muscat .

Rat id-digriet taghha tal-21 ta' Mejju 1998 fejn hatret lill-avukat Dottor Kevin Mompalao bhala perit legali f'din il-kawza .

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess perit legali pprezentata fis-27 ta' Dicembru 2001, u debitament mahlufa fl-14 ta' Frar 2002 .

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza, inkluzi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti .

Ikkunsidrat :

Illi din hija kawza ta' spoll . Dwar kawza ta' dan it-tip gie mfisser illi :

"In tema legali jinghad li l-'actio spolii' hija radikata pjuttost fuq l-ezigenzi ta' utilita' socjali milli fuq il-principju assolut tal-gustizzja, u hija eminentement intiza sabiex tkun estiza l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jigi mpedut li cittadin privat jiehu l-gustizzja f'idejh; b'mod li l-fini taghha huwa dak illi jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun gie skonvolt jew turbat ;

L-art. 572 (illum 535) tal-Kodici Civili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta' ordni publiku, u huwa inerenti ghall-fatt ta' min b'awtorita' privata jaghmel ghad-dannu ta' terza persuna att li, ghalkemm jista' jkollu dritt

ghalieh, ma jkunx jista' jezercitah minghajr l-intervent tal-Qrati (ara Kasazzjoni Torin 1 ta' Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P. 1, pag. 555 tal-Annali tal-Gurisprudenza) . Ma' dan l-artikolu fuq imsemmi tal-ligi citata, ma ghandux jigi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili, li jahseb u jghid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli hlief eccezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-gurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta' Marzu 1943, in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar"; Vol. XXI. II. 83 P' Awla Civili, 20 ta' April 1916, in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex inghataw xi sentenzi) ; …..".[1]

Illi, ghalhekk, kif gie ripetutament imfisser mill-Qrati taghna, jenhtiegu tliet elementi sabiex tirnexxi kawza bhal din :

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-haga spoljata (*possedisse*);

(ii) li gie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*) ; u

(iii) li ghamel il-kawza fi zmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*) .

"*Jekk imqar xi wiehed minn dawn ir-rekwiziti essenzjali ma jigix ppruvat, l-azzjoni taqa' minghajr ma jkun hemm bzonn li jigi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiziti l-ohra*."[2]

Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi :

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un*

---

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim'Awla : 12.4.1958 vol. XLII. II. 975

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia ; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII. I. 86 .

*provvedimento diretto a conservare la pace pubblica . L'articolo 695 del Codice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola **"spoliatus ante omnia restituendus"** . Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."*[3]

Ghalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attrici, jrid jigi stabilit jekk jezistux dawn it-tliet elementi fil-kaz in ezami . Mill-provi mressqa rrizulta illi l-attrici qed tilmenta mill-incident fejn l-konvenuti hattew diversi gebel tal-kantun mqieghda fuq parti mill-hajt divizorju li jifred il-proprjetajiet rispettivi tal-kontendenti sabiex taghlaq selha fl-istes hajt li kien hemm fuq il-hajt dobblu minn naha tal-konvenuti[4] . Dan il-fatt ma giex kontestat mill-konvenuti . L-unika divergenza bejn il-kontendenti tirrigwarda l-kwistjoni jekk kienx il-konvenut Frenc Muscat li attwalment hatt il-gebel, kif issostni l-attrici jew ikella ibnu Joseph, kif jammetti dan stess u ommu . Lanqas ma gie nnegat illi dan gara f'anqas mix-xahrejn rikjesti mil-ligi ghal promozzjoni ta' kawza bhal din . Infatti irrizulta illi dan l-incident sehh ftit tal-hin wara li hu l-attrici Samuel Camilleri kien ghalaq is-selha in kwistjoni, dakinhar tal-21 ta' Awissu 1995 . Il-kawza prezenti giet intavolata fl-1 ta' Settembru 1995 u allura entro t-terminu ta' xahrejn rikjest mil-ligi .

Dwar l-element l-iehor tal-pussess li huwa mehtieg sabiex tirnexxi kawza ta' spoll inghad :

"*Illi l-ewwel rekwizit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tigi milqugha bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-haga li fuqha jkun pretiz li sar l-ispoll . L-espressjoni wzata mill-ligi – "**possession of whatever kind**" – dak li jinteressana f'dal-kaz – tikkomprendi tant il-pussess civili*

[3] Trattato di Diritto Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta. ed. 1902 Torino, para. 271

[4] ara ritratti esebiti bhala dokti. GC. 1 u 2 u Dok. R.M. 1 a fol. 90, 91, 92 tal-process .

kemm dak semplicement naturali, u anki dak vizzjuz; imma pero' tesigi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-ghaliex, jekk l-attur f'kawza bhal din li fuqgha qeghdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-haga, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix."[5]

Ma jistax jigi nnegat illi bil-fatt li l-attrici kienet lahqet ghalqet is-selha in kwistjoni bil-gebel tal-kantun, din kellha l-pussess jew ta' l-inqas id-detenzjoni rikjesta mil-ligi f'dan ir-rigward . Ghalhekk dan l-element ta' kawza ta' spoll gie wkoll sodisfatt .

Il-konvenuti madankollu jipproponu d-difisa tal-***vim vi ripellere licet***, ghax jikkontendu illi dak li ghamlu kien semplicement illi jirre-integraw lilhom infushom mill-azzjoni vjolenti ta' l-attrici li, minkejja l-oppozizzjoni kontinwa taghhom, anke sahansitra waqt li kienet qed taghlaq din is-selha, xorta wahda baqghet sejra bix-xoghlijiet "illegitimi" taghha . Dwar dan sabu wkoll il-konfort tal-perit legali li nfatti accetta din it-tezi u rrakkomanda illi t-talbiet attrici jigu michuda ghal din ir-raguni .

Esponent ewlieni ta' din it-teorija kien il-**Mattirolo** li jispjega illi :

"*Certo la necessita' dell'***attuale** *difesa autorizza l'assalito a* ***ripellere vim vi****, ad opporsi cioe' all'uopo con la forza, alla spogliazione che gli si minaccia, ed anche la teoria del* ***confestim*** *ossia dell'***ex (o in) continenti***, la quale si appogia aparecchi testi del diritto romano, ed e' pure ammessa dalla giurisprudenza moderna .*

Gli estremi necessari per potere ***repellere vim vi*** *e cosi' rioccupare la cosa, sono tre* **:** *1o. che vi sia stata violenza per parte dello spogliotore; onde in tema di spoglio clandestino non si applica mai* ***l'in continenti****; 2o. che la resistenza o la ricupera segua immediatamente (***ex continenti, non ex intervallo***) ; 3o. che essa avvenga*

[5] Fenech vs Zammit gia citata .

*nella stessa circostanza in cui succedette lo spoglio (**in ipso congressu**)*[6] *.*

Din it-teorija u awturi ohra taljani li jhaddnuha giet iccitata favorevolment mill-Qorti ta’ l-Appell fis-sentenza taghha tal-25 ta’ Jannar 1989 fil-kawza: “Carmelo Sant vs Gerolamo Deguara et.”[7] u l-perit legali jikkwota l-brani rilevanti minnha fir-relazzjoni tieghu[8] .

Imma kuntrarjament ghal dak li jikkonkludi l-istess perit legali, ghalkemm huwa minnu illi anke fil-kaz in ezami ghandna l-immedjatezza tar-resistenza u re-integrazzjoni li jsemmu dawn l-awturi, il-Qorti taqbel ma’ dak li sostniet l-attrici fin-nota ta’ kritika taghha tar-rapport peritali, illi hija ma kienet ghamlet l-ebda spoll vjolenti fil-konfront tal-konvenuti . Anzi kull ma kienet qed taghmel kienet li tezercita d-dritt taghha moghti mill-ligi f’kazijiet ta’ servitujiet predjali li tgholli l-hajt divizorju komuni sabiex tkun tista’ taghmel uzu minnu skond il-htigijiet taghha . Il-fatt li bl-inalzament tal-hajt divizorju, anke kontra r-rieda tal-komproprjetarju l-iehor, ma jkun qed isir l-ebda spoll, gie diversi drabi konfermat mill-Qrati taghna . Inghad per ezempju illi :

“*Nel fatto il convenuto ha elevato il detto muro divisorio commune senza il consenso e malgrado il rifiuto dell’ attore: ma anche qui, per le stesse ragioni sopra espresse, il convenuto non ha cio’ commesso spoglio, in modo da intitolare l’attore a chiedere la demolizione del sovralzamento poiche’ gli stessi diritti che l’attore aveva per la comunione del muro sono rimasti illesi, e la legge gli concede il diritto tanto al risarcimento dei danni che pel fatto dell’inalzamento egli venisse a soffrire, come pure quello di acquistare la comunione della porzione sovraelevata*” . [9] Dan il-principju sab sostenn shih ukoll recentement mill-Qorti ta’ l-Appell fil-kawza : “**Emanuel Refalo vs John Rapa et**.” deciz fl-20 ta’ Marzu 1995 .

---

[6] op. cit. para. 273, pag. 257 u footnote (2) .
[7] kollez. vol. LXXIII. ii. 267 .
[8] a fol. 83 – 84 tal-process .
[9] Appell: Sacerdote Carmelo Gauci vs Michele Zerafa vol. XXIV. i. 455 .

Jirrizulta ghalhekk illi l-eccezzjoni tal-*vim vi ripellere licet* ma tistax tigi proposta b'success mill-konvenuti fil-kaz in ezami . Sew il-konvenuti, kif ukoll il-kjamat fil-kawza huma responsabbli ghall-azzjoni li tat lok ghal din il-kawza, u cioe' t-tnehhija tal-gebel li kienet poggiet l-attrici biex taghlaq is-selha li kien hemm fil-hajt divizorju . Dan ghaliex huwa ammess bhala fatt illi l-gebel nehhieh il-kjamat fil-kawza Joseph Muscat fuq instigazzjoni tal-genituri tieghu, il-konvenuti, u ghalhekk lkoll kemm huma jridu jwiegbu ghal dan l-agir illegittimu taghhom .

Ghal dawn il-motivi, peress illi gie ppruvat sodisfacentement li jezistu l-elementi mehtiega mill-ligi sabiex tirnexxi kawza bhal din, tiddecidi l-kawza billi, filwaqt illi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti :

1. tilqa' t-talbiet attrici u tiddikjara illi l-konvenuti u l-kjamat fil-kawza kkommettew spoll vjolenti di fronti ta' l-attrici u dana billi hattew il-gebel li kienet ghadha kemm ghamlet biex taghlaq is-selha li kien hemm fil-hajt divizorju komuni ;

2. tikkundanna ghalhekk lill-istess konvenuti u l-kjamat fil-kawza sabiex fi zmien xahar mil-lum jirreintegraw lill-attrici fil-pussess pien tad-drittijiet taghha billi jergghu jibnu mill-gdid dik il-parti ta' l-istess hajt divizorju li kienu waqqghu; u dana taht id-direzzjoni ta' l-A.I.C. Joseph Mizzi li qed jigi nominat ghal dan il-fini, u

3. fin-nuqqas tawtorizza lill-istess attrici taghmel x-xoghlijiet mehtiega a spejjez tal-konvenuti u l-kjamat fil-kawza .

L-ispejjez ikunu a karigu tal-konvenuti u l-kjamat fil-kawza *in solidum* bejniethom .

S15095Pc

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------